

Kaplumbağa Terbiyecisi'nin başını çektiği fırtınada son gelişmeler

Tablolara el koyan devlete isyan

Kültür Bakanı İstemihan Talay'ın, Fon'a devredilen İktisat Bankası'na ait resim koleksiyonunun satışa çıkarılacağı müzayedeyi iptal ettirmesinden sonra rüzgarlar durulmuyor. Cevaplanması gereken öyle çok soru var ki, her geçen gün bir yenisi ortaya çıkıyor.

Bakan Talay, 27 Ocak'ta Antik A.Ş. tarafından düzenlenecek müzayedeyi durdururken, "kültürel varlıklarımıza devlet adına sahip çıktığını" söylüyordu. Aralarında ünlü isimlerin de yer aldığı 40 ressam da bunu istiyor, "Bu koleksiyon satılarak parçalanmasın. Türk halkının çağdaş Türk sanatını bir bütün olarak tarihsel yapısı içinde izleyebilmesi için, devlet müzesi koleksiyonuna dahil edilsin" diyorlardı. Sonunda onlar kazandı, BDDK müzayedeyi durdurduğunu açıkladı, tablolar Kültür Bakanlığı'na geçti. Buraya kadar her şey makul görünüyordu ama ardından sorular bir bir belirmeye başladı. Mesela bu koleksiyondaki tüm eserler gerçekten müzeye girebilecek değerde miydi? Kültür Bakanlığı bu tabloları "bedelini ödeyerek" mi alacaktı? (BDDK açıklamasında "bedeli karşılığı alınacağı" yazılı) Yani 10-15 milyon dolar hazır mıydı? Yoksa bu mesele, Bakan Talay'ın her sorduğumuzda "Onlar kolay, aramızda hallederiz" dediği gibi mi halledilecekti, yani nasıl? Ve BDDK'nın bu tablolardan elde edeceği o kadar gelir kimin cebinden çıkacaktı? (Buna bir de sözleşmesi feshedilen müzayedeye şirketi Antik A.Ş.'ye ödenmesi gereken tazminat eklendi!)

Daha önce Etibank koleksiyonunun satışını engelleyen Kültür Bakanı, neden bu müzayedeyi durdurmak için son dakikaya kadar bekledi? Durdurma yetkisi var mıydı? Müzayedeye şirketinin zararı nasıl karşılanacaktı? Sonra, elindeki eserleri yeterli kadar koruyamamaktan, "çaldırmaktan" sabıkalı devlet, yenileri nasıl koruyacak, nerede sergileyecekti? Bakan, "kültür bakanı değil sıkıyönetim komutanı" suçlamalarına, bu girişimi rakip bir müzayedeye şirketinin etkisiyle yaptığı iddialarına ne diyecekti? Kültür Bakanı İstemihan Talay'dan, bütün bunlara bir açıklık getirmesini istedik ama cevap veremeyerek sessiz kalmayı tercih etti.

Emel ARMUTCU

Koleksiyondan Nuruallah Berk imzalı bir tablo.

EROL AKSOY VE ECEVİT DE MÜZEYE GİRDİ

Kültür Bakanı koleksiyonun tamamına el koydu ama Mimar Sinan Üniversitesi tarafından görevlendirilen ve Profesörler Kemal İskender, Aydın Ayan ve Zekai Ormancı'dan oluşan bilirkişi heyeti, eserlerden sadece 17 tanesini müze için önerdi. Uzmanlarına göre gerçekten de pek çok imzasız ve "sıradan" denebilecek resmin de bulunduğu koleksiyonun her parçası müzeliğe değil. Rusya'da gezerken pazardan alınmış izlenimi veren tablo gibileri de var aralarında. Ama hepsine el konunca, Erol Aksoy'un kendisi ve Başbakan Bülent Ecevit de

müzeye girdi! Nasıl mı? Koleksiyonda iki resim var. Biri Burhan Doğançay imzalı bir kolaj çalışması. Türkiye'nin starlarını konu alan tabloda Erol Aksoy'la birlikte, eski cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın kızı Zeynep Özal ve eski kocası Asım Ekren, Mustafa Taviloğlu gibi isimlerin fotoğrafları var (sağ üstte). Diğeri ise Edip Hakkı Köseoğlu'nun, Bülent Ecevit'in koltuk kavgasını anlatan resmi. Tabloda Ecevit uçuşunun kenarındaki koltuğa doğru uçmuş ve yakalamış. Arkasında koşturanlar Erbakan, Demirel, Türkeş (yanda)...

YUSUF TAKTAK Müzayedenin iptalini isteyen 40 ressamdan biri, Resim Heykel Müzesi'nde 15 yıllık çalışması var

Müzenin deposu da yoğun olmalı

Elbette koleksiyonun tümünün herhangi bir müzede sergilenmesi düşünülemez. Müzeci olarak bakıldığında bir sanatçının her cephesini gösteren resimlerin arşivde olması o müzenin zenginliğini gösterir. Yani bir müzede sadece duvarda sergilenen resimler değil, deponun da yoğun olması gerekir. O bakımdan elbette tümünün arşivde olmasını arzu ediyoruz. Bir yandan gerçekten müzede olmayacak düzeyde olumsuz resim olduğunu da biliyorum. Aslında çok iyi bir koleksiyon değil. Ama her türlü dengesizliğe rağmen, bu yapıtların içinde önemli yapıtlar var, Osman Hamdi, Zeki Faik İzer, Fahr El Nissa Zeid gibi. Bu yüzden parçalanmasını istemedik. Bir de şu var: Yıllardan beri Resim Heykel Müzesi hakkında olumsuz laflar söylenir. Ben bu konuda değilim. Depodaki eserlerin son derece iyi korunduğunu biliyorum. Müze etkin değil sadece, faaliyetini göstermiyor, bu da Mimar Sinan Üniversitesi'nin kabahati. Bence her şeyden önce eserleri korumak gerekiyor. İleride sergilenmesini varsaymak. Tabii bu çalma hikayelerinin olmaması, bakanlığa disiplinli olması için baskı yapmak.

AVUKAT KEZBAN HATEMİ (Koleksiyoner, Antik A.Ş.Hukuk Danışmanı)

Anayasa'ya aykırı

Bu kararlar Kemal Derviş Amerika'dayken oldu, haberi bile yok. Faks çekip hukuka aykırılık olduğunu belirttim. Özel bir kuruluşun özel malına devletin müdahalesi gibi bir şey olamaz. Ne olur? Kültür Bakanlığı kamu yararı görüyorsa müzayedeye katılır, bedelini ödeyerek alır. Yapılan Anayasa'nın özel mülkiyet ilkesine aykırı.

TURGAY ARTAM (Antik A.Ş.'nin sahibi)

Müzelerinde 3 bin tablo var 96'sını sergileyebiliyorlar

Müzayedecilik tarihinde ilk kez böyle bir olay oluyor. Müzayededen 10 gün önce Kültür Bakanlığı 15 trilyon lira değerindeki eserleri satın alarak müzelerimize kazandırıyor! Ben eserlerin özel koleksiyoncular ve özel müzelerde çok daha iyi değerlendirilebileceği düşüncesindeyim. Ama sayın bakanımız daha iyi yerler hazırlayıp daha iyi sergileyecekse, çok hoş bir davranış. Yalnız Resim Heykel Müzesi'nde 3 bin civarında tablo var, 96'sı sergileniyor. Biz devlet müzayedelerini bedeci almaksızın yapıyoruz. Sadece

alıcılardan alacağımız yüzde 5 komisyon olacaktı. Son üç ayımızı bu müzayedenin hazırlığına ayırdık, 25 personel bu iş için çalıştı, başka iş yapmadık. Eserler 20 milyon dolara sigortalandı, güvenliği sağlandı, davetiye, katalog bastırıldı, kokteyl düzenlendi, basın ilanları verildi. 250 bin dolar masraf ettik. 500 bin dolar gelirimiz olacaktı. Şimdi müzayedeye iptal edilince, tazminat hakkımız doğdu. BDDK ile görüşeceğiz, zararımız karşılanmazsa, dava açacağız. Bu koleksiyondaki her eser müzeye girecek değerde değil. Zaten devletin kendi ekspertizlerinin raporunda da 17 eser müzeliğe deniyor. Bakana yanlış anlatıldığı için, birkaç parça alırsa koleksiyonun bozulacağına karar vermiş. Üstelik benim için ucuz kapatmaya çalışıyor dedi, bir müzayedeye "arttırma" üzerine kuruludur, indirme değil. Bir bakana yakışmayacak söz. Koleksiyonerler şaşkın. Bu iş için yurtdışından gelenler, evini, arsasını satanlar oldu. Kültür Bakanlığı el koymasaydı, özel müze açacak bazı kişiler alacaktı. Hatta biri, Kaplumbağa Terbiyecisi'ni alıp müzeye vermeyi düşünüyordu. Ama hiç bu yollara gidilmedi. Bu sanat piyasasına vurulmuş bir darbedir. Şimdi koleksiyoncular acaba yarı koleksiyonunuza el konur mu diye korkuyorlar.

MUSTAFA TAVİLOĞLU / Koleksiyoner

Devletçilikten sıyrılmaya çalışan devlet menfaat sağlamış olacaktı

Ben sayın bakanın girişimini iyi niyetle karşıyorum ama bu koleksiyon özel şahıslar, doğru koleksiyoncular elinde değerini kaybetmez, tersine daha da değer kazanırdı. Zaten devletçilikten sıyrılmaya çalışan devlet de bundan menfaat sağlamış olurdu. Devletin elinde çok sanat eseri var. Gerçi eskisi gibi olacağını sanmıyorum, bundan sonra ellerindeki sanat eserlerine daha iyi

bakacaklardır ama bence sanatın yaygınlaşması koleksiyonerler eliyle olur.

EROL AKSOY / Koleksiyoner, el konan İktisat Bankası'nın sahibi

İki taraf da haklı

Önce bir bankanın elinde niye 300-400 eser var, diye sorulmalı. Bu tablolar bir müzeye konmak için alınmıştır. Biraz dokümanter olmasına çalışılmış bir koleksiyondur. 1993-94 yıllarında Sütlüce Mezbahası binasında çağdaş bir müze yapmak üzere bir proje hazırlamıştık. Hatta Luvr Müzesi'nden uzmanlar geldi, Luvr'daki piramidi yapan Fransız mimarlarla anlaşıldı. Anıtlar

Yüksek Kurulu projeyi kabul etti. Ama o sırada yerel yönetimlerde değişiklik oldu ve yeni yönetim müzeye sıcak bakmadığı için proje durdu. Bu koleksiyon benim değil, İktisat Bankası'nın, bu yüzden tarafsız olmaya gayret ediyorum. Bence devlette kalsın diyenler de, özel koleksiyonlarda daha değerlenir diyenler de yani iki taraf da haklı. Kültür Bakanlığı müzeye koyacaksa, iyi bakacaksa, inşallah başka koleksiyonları da toplayacaksa memnun oluruz. Takdir sahibinin! Ama şu da var ki hepsi müzeliğe değerlidir, şu da var ki hepsi müzayedelerden toplanmıştır.

YUNUS BÜYÜKKUŞOĞLU / Koleksiyoner

Biz de alsak, paylaşacaktık!

Müzayedeye katılıp resim alacaktık, bir Osman Hamdi alamazdım ama Oya Katoğlu, Cihat Burak, Neşet Günal, Nejat Melih Devrim almak istiyordum. Çok üzülürük. Bakanlık, bence 10 tane olan müzeliğe resimleri alsaydı. Malumunuz müzelerde seçilmiş eserler olması lazım. Türkiye'de özel müzeler

geliyor, benim düşündüğüm bir çağdaş resim müzesi var mesela, yerini de aldım. Hayatım resim çünkü, yedek parça ve beyaz eşya fabrikam var, duvarlarımda 300'den fazla resmi sergiliyorum şimdiden! Yani biz alsaydık, ne yapacaktık, paylaşacaktık.

SEVGİ GÖNÜL / Koleksiyoner, özel müze yöneticisi

Ne demek bu, hangi hakla?

Bakanın yaptığı şeyin tamamen aleyhindeyim. Ne demek bu el koymak? Hangi hakla, hangi kanuna dayanarak yaptığını merak ediyorum. İnsan haklarına tamamen aykırı. Aldığı tabloları nereye koyacak, onu daha çok merak ediyyorum. Her sanat eseri halka malolmalı, evet. Ama yer olması lazım, bakabilen lazım. Herhalde bakanlığın depolarında çok sayıda eser vardır. Bir de bunları alıp, Resim Heykel Müzesi'nin o sevimsiz, bakımsız, yangına karşı hiçbir önlemi olmayan depolarına mı koyacak?

RAFFİ PORTAKAL / Müzayedeci

Sadece birkaç müzeliğe

Bence koleksiyon içinde başta Osman Hamdi'nin Kaplumbağa Terbiyecisi olmak üzere sadece birkaç resim müzelerimizi zenginleştirmesi, halkın ilgisine sunulması amacıyla devlet tarafından rüçhan hakkı kullanılarak satın alınmalıydı. Kalan resimler ise bir koleksiyon bütünlüğü oluşturamamamın yanı sıra müzelerde sergilenilecek kalitede olup olmadıkları da tartışma konusudur, satılmalarında bir sakınca yoktu.

